

Unitatea de curs nr. 3.

Comunicare și interacțiune educațională

Obiectivul general al unității de curs

Principalul obiectiv al acestui modul este de a oferi participanților cunoștințe, abilități și competențe practice privind comunicarea interpersonală și în grupuri și de a analiza corelațiile multiple dintre tipurile psihologice de temperament și tehnicile de comunicare interpersonală și în grup.

Aceste trăsături și competențe pot fi dezvoltate în procesul educativ adoptat de profesori utilizând anumite tehnici de învățare, stiluri de predare și de evaluare, pe care încercăm să le punem în evidență și să le exemplificăm practic prin intermediul unor exerciții aplicative.

Acest obiectiv general pornește de la următoarele presupoziii și ipoteze:

- a) dintre diversele tipuri, stiluri și acte de comunicare, sunt performante doar acelea prin care putem înțelege și prin care ne putem raporta la un număr cât mai mare de tipuri de personalitate ale partenerilor de comunicare și la situații de comunicare cât mai diferite. Competența comunicațională presupune flexibilitate și creativitate în adoptarea de soluții de comunicare adaptate pentru fiecare situație specifică;
- b) competența comunicațională este educabilă, poate fi dobândită, influențată și sporită prin antrenament;
- c) între temperamentul unei persoane și competența ei comunicațională, respectiv plaja de stiluri de comunicare pe care aceasta o poate adopta în diverse situații de viață există o corelație procesuală; anumite tipuri de temperament sunt consonante într-o mai mare măsură cu anumite stiluri de învățare și de comunicare, fapt cu efecte în educație, în selecția și pregătirea resurselor umane și în antrenamentul pentru completitudinea și performanța comunicațională;
- d) competența comunicațională este un aspect esențial și definitoriu al unei interacțiuni sociale

performante; sub acest unghi, competența comunicățională înseamnă, înainte de toate, capacitatea de a folosi adopta stilul de comunicare cel mai potrivit pentru situația dată și profilul de personalitate al participanților la actul de comunicare. Aceasta este valabil cu deosebire în cazul situațiilor noi, complexe și turbulente, specifice în cel mai înalt grad mediului didactic

e) competența comunicățională este educabilă în școală și în organizații; din acest punct de vedere, între școală și organizațiile de muncă există similitudini intense;

f) pentru formarea competenței comunicăționale la elevi este vitală – mai mult decât în oricare altă situație – “formarea formatorilor”, a profesorilor în ipostaza lor de manageri care trebuie să gestioneze eficient și să dezvolte resursele și abilitățile perceptive, cognitive, afective și comunicăționale ale elevilor.

Primul dintre obiectivele tactice ale modulului constă în transmiterea cunoașterii necesare pentru dobândirea sau îmbunătățirea competenței comunicăționale. Avem aici în vedere elementele structurale ale procesului de comunicare, specificul comunicării interpersonale și nonverbale, dinamica grupurilor, bariere în comunicare și principalele tehnici de negociere și depășire a acestora.

Cel de-al doilea obiectiv constă în dobândirea de abilități și competențe practice în vederea adoptării de stiluri și modalități eficiente de comunicare în timpul orelor sau al altor activități din cadrul procesului educațional. Acest fapt va permite și cunoașterea consecințelor negative pe care folosirea de stereotipuri (chiar stigmatul) din partea cadrelor didactice privind cunoașterea, interacțiunea și comunicarea cu elevii îl pot avea asupra acestora. De asemenea, vor fi scoase în evidență influența stilului de comunicare al liderului (cadrului didactic) și a dinamicii grupului asupra elevului și soluțiile posibile de comunicare și negociere pentru prevenirea eventualelor consecințe negative ale acestor influențe.

Obiectivele specifice ale unității de curs

Subunitatea 1: Elemente structurale ale procesului de comunicare

Principalele obiective ale acestei unități sunt:

- Cunoașterea conceptelor fundamentale cu care operează științele comunicării (informație, comunicare etc.).
- Cunoașterea principalelor forme de comunicare.
- Cunoașterea elementelor structurale ale procesului de comunicare.
- Cunoașterea principalelor școli și modele teoretice care definesc și explică comunicarea.

Subunitatea 2: Comunicarea interpersonală

Principalele obiective ale acestei unități sunt:

- Cunoașterea principalelor elemente componente ale comunicării interpersonale.
- Înțelegerea importanței imaginii de sine a participanților la comunicare.
- Cunoașterea principalilor factori contextuali în care se desfășoară comunicarea interpersonală și înțelegerea importanței atitudinilor participanților la actul de comunicare.
- Familiarizarea participanților cu conceptul de situație optimă de comunicare și implicarea acestora în situații de acest tip cu rol exemplificator.
- Înțelegerea importanței conceptului de competență comunicațională și implicarea participanților în situații de acest tip cu rol exemplificator.

Subunitatea 3: Comunicarea nonverbală

Principalele obiective ale acestei unități sunt:

- Cunoașterea principalelor componente ale comunicării nonverbale și înțelegerea rolului acestei forme de comunicare în diverse forme de comunicare (interpersonală, de grup, socială etc.).
- Asimilarea de cunoștințe privind influențele spațiilor culturale asupra comunicării nonverbale.
- Dobândirea de competențe practice privind recunoașterea și interpretarea comportamentelor nonverbale.
- Dobândirea de competențe practice privind evitarea erorilor de interpretare a comportamentelor nonverbale.
- Înțelegerea rolului comportamentelor nonverbale în formarea impresiilor despre ceilalți.

Subunitatea 4: Comunicarea în grupuri sociale

Principalele obiective ale acestei unități sunt:

- Cunoașterea trăsăturilor caracteristice ale diverselor tipuri de grupuri sociale.
- Evidențierea relației dintre status și rol în cadrul grupului, subliniind situațiile de conflict de rol și de eșec de rol.
- Cunoașterea importanței grupului de referință pentru adolescenți.
- Cunoașterea riscului gândirii de grup și a soluțiilor pentru a preveni o asemenea situație.
- Cunoașterea modurilor în care grupul, autoritatea sau contextul social poate influența comportamentul individului.

Subunitatea 5: Comunicare și alteritate socială

Principalele obiective ale acestei unități sunt:

- Cunoașterea importanței stereotipurilor pentru viața individului.
- Cunoașterea relației dintre stereotipuri, prejudecăți și discriminare.
- Cunoașterea riscului de a analiza etnocentric comportamentul unui individ sau grup social.
- Cunoașterea consecințelor negative pe care stigmatizarea le are asupra individului și grupului social.
- Evidențierea principalelor surse de alteritate socială: genul social, etnia și rasa.
- Cunoașterea relației dintre minoritate și majoritate și evidențierea rolului majorității în incluziunea socială a minorității.

Subunitatea 6: Bariere în comunicare și depășirea acestora. Tehnici de negociere

Principalele obiective ale acestei unități sunt:

- Cunoașterea principalelor tipuri de bariere care pot să apară în comunicarea interpersonală și de grup.
- Cunoașterea principalelor soluții de depășire a barierelor de comunicare.
- Dobândirea de competențe practice privind depășirea barierelor de comunicare în comunicarea interpersonală și de grup (în clasă).
- Cunoașterea principiilor și tehnicilor de negociere.
- Dobândirea de competențe practice privind utilizarea tehnicilor de negociere.